

Pagerbtas Prezidentas Antanas Smetona

Zigmas TAMAKAUSKAS

Kauno istorinės Lietuvos Respublikos Prezidentūros kiemelyje tradiciškai paminėtos pirmojo Lietuvos Prezidento Antano Smetonos gimimo metinės. Ši kartą – 146-osios. Minėjimą organizavo visuomeninės organizacijos: Lietuvos Sąjūdžio Kauno taryba kartu su LŠS Vlado Putvinskio-Pūtvio klubo Kauno skyriumi, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ir bendrijos Kauno skyriaus, Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga bei Nepriklausomybės gynėjų sąjunga. Prie minėjimo rengimo visiškai neprisidėjo miesto valdžia, nebuvu nė vieno jos atstovo. I minėjimą niekas neatvyko ir iš Prezidento Antano Smetonos gimnazijos bendruomenės.

Minėjimas vyko prie Prezidento Antano Smetonos paminklo, 1996 metais sukurto skulptoriaus Alfonso Vauros (architektas Kęstutis Mikšys). Renginį, pradėtą Lietuvos himnu, vedė Lietuvos sąjūdžio Kauno tarybos pirmininkas Raimundas Kaminskas. Minėjime dalyvavę LR Seimo nariai Gintarė Skaistė, Andrius Kupčinskas, Gediminas Vasiliauskas, miesto tarybos narys Rytas Kupčinskas pasveikino renginio dalyvius, prisiminusius Lietuvai svarbius istorinius įvykius. Susirinkusiesiems nuosirdžius žodžius tarė ir Prezidento A. Smetonos brolio Motiejaus vaikaitė Sigutė Smetonaitė-Petrauskienė, neseniai parašiusi savo prisiminimų knygą „Pabėgimas iš Taljanų“.

Po oficialaus minėjimo istorinių knygų autorė, humanitarinių mokslo daktarė – Prezidento Antano Smetonos ir jo artimųjų gyvenimo ir veiklos tyrinėtoja Ingrida Jakubavičienė renginio dalyviams surengė neeilinę ekskursiją po Istorinės Prezidentūros rūmus,

Minėjimo dalyviai, susirinkę pagerbti Prezidento Antano Smetonos gimtadienį

išsamiai papasakodama apie čia gyvenusio ir dirbusio Prezidento A. Smetonos gyvenimą ir veiklą, atsakė į pateiktus klausimus. Esame labai dėkingi dr. I. Jakubavičienei už šią su meile pravestą ekskursiją.

Trumpai žvilgtelėkime į Prezidento gyvenimo kelio kai kuriuos tarpsnius. A. Smetona – tai 1905 m. Didžiojo Vilniaus Seimo ir 1917 m. Lietuvių konferencijos aktyvus dalyvis.

(keliamas į 4 psl.)

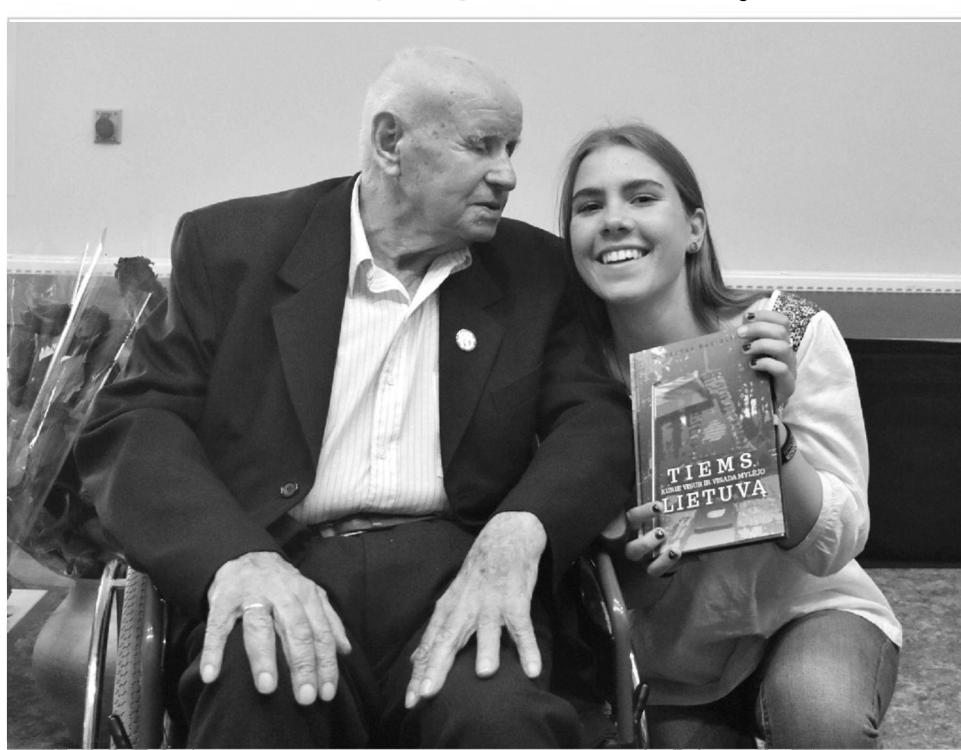
Tiems, kurie visada mylėjo Lietuvą

Rūta AVERKIENĖ

Senojoje Varėnoje gyvenančiam, buvusiam politiniam kaliniui Vytautui Kaziulionui šie metai ypatinę. Jis nesenai šventė gražų devyniasdešimties metų jubiliejų, o dabar Varėnoje gausiam draugų ir bendraminčių būriui pristatė jau trečią savo knygą „Tiems, kurie visur ir visada mylėjo Lietuvą“.

Knygos sutiktuvėse buvo prisiminti didvyriškai už Lietuvą kovojo laisvės kovų dalyviai, knygos autoriaus gyvenimo išbandymai Sibire bei prasminga joveikla atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę. Gražias dainas, kurios Vytautą mintimis sugrąžino į jaunystę, dovanėjo Senosios Varėnos choras „Sonata“, vadovaujančios Ilonas Zalanskienės.

Pirmaoji daina „Je ne auksinės vasaros“, kaip sakė Vytautas Kaziulionis, ji tarsi grąžino į 1947–uosius, kai jis buvo septyniolikmetis jaunuolis. „Knygą skirių kovotojams už laisvę. Ir visiems jums, kurie mylėjo ir dabar tebemylite Lietuvą. Visiems tiems, kurie kovojo ir mirė būdami laisvi. 1949 m. Radviliš-

Knygos autorius Vytautas Kaziulionis

kio rajone, Minaičių kaime, susirinko visos Lietuvos partizanų vadai ir pa-skirstė Lietuvą į devynias apygardas. Varėnos kraštas pateko į Dainavos apygardą. Joje pokariu žuvo maždaug

tūkstantis aštuoni šimtai partizanų. Nuo šešiolikos iki trisdešimties metų. Žuvo pačioje jaunystėje, kai Lietuvai galėjo daug gerų dalykų padaryt.

(keliamas į 8 psl.)

Apie mažai žinomas tremtis

„Šių kančių ir Lietuvos katastrofos nėra mūsų istorinėje atmintyje. Dėl to daugiausiai kaltės tenka tyleiniams istorikams, kurie iki šiol nepabandė patyrinėti šios skaudžios temos ir ją aktualizuoti. Ką padarysi, kad dalis jų užsiėmė „svarbesniais“ dalykais – Lietuvos praeities, protėvių dergimu“, – sako Lietuvos ekonomistas, politinis bei visuomenės veikėjas, Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Akto signataras Vladas Terleckas. 2017 m. V. Terleckas išleido platus atgarsio sulaukusią knygą „Priešinimasis Lietuvos nukryžiavimui 1944–1953. Mitai ir tikrovė“. Manau, kad nauji duomenys apie lietuvių tremtį į Sibirą pries šimtą metų, sudominis ir „Tremtinio“ skaitytojus.

Stanislovas Abromavičius

Pirmieji Lietuvos žmonių trėmimai į Rusiją

Vladas TERLECKAS

Kaip žinoma, 1655 m. rytinę LDK dalį užėmė Maskvos kariuomenė, o Žemaitiją – švedai. Išvairiais duomenimis, LDK puolė 200–300 tūkst. Maskvos kariuomenės ir 20 tūkst. kazokų. Vien Vilnių puolė apie 60–80 tūkst. karių. Tuo tarpu gynybai vadovavęs LDK di-dysis etmonas Jonušas Radvila teturėjo 5–7 tūkst. karių. Negana to, jis nesutarė su lauko etmonu V. Gosievskiu dėl kovos taktikos, miesto gynybos sie-na buvo apleista, apgruivusi, Vilnius gyventojus buvo apémusisi panika.

Mat anksčiau negu Rusijos kariuomenė priartėjo prie Vilniaus, gausybė pabėgelių iš Gudijos atnešė šiurpinančias žinias apie žiaurų rusų kariuomenės ir kazokų elgesį, jų vykdomas masines žmonių skerdynes, plėšimus. I Vilnių besiveržianti kariuomenė išžudė visus Bychovo, Dysnos, Klecko, Mstislavlio, Pinsko, Slonimo gyventojus. Vengdamai panašaus likimo beveik visi Minsko, Gardino ir kitų miestų gyventojai pabėgo į Lenkiją, Lietuvą.

(keliamas į 6 psl.)

Rastas 1920 m. Vinco Mickevičiaus-Kapsuko laiškas atskleidžia Rusijos tikslus Lietuvoje

Prieš aštuoniasdešimt metų Lietuva buvo prievara inkorporuota į SSRS. 1940 m. rugpjūčio 3 d. ši neteisėtą prievarinį veiksmą Sovietų sąjunga bandė paslėpti po marionetinio Liaudies Seimo deklaraciją dėl Lietuvos išstojimo iš SSRS.

Lietuvos Ypatingajame archyve rastas prieš šimtą metų, 1920 m. rugpjūčio 3 d., rašytas Lietuvos komunistų partijos vadovo Vinco Mickevičiaus-Kapsuko laiškas į Maskvą atskleidžia, kad panašiems apgaulės veiksmams komunistai ruošęsi ištisą Lietuvos neprilausomybės dvidešimtmetyje.

1920 m. liepos 12 d. Maskvoje Sovietų Rusija su naujais atgimusia Lietuvos Respublika pasirašė taikos sutartį, pagal kurią Rusija „gera valia vienims amžiams atsisako nuo visų Rusijos suvereniteto teisių, kurių ji yra turėjusi lietuvių tautos ir jos teritorijos atžvilgiu“.

Po kelių savaičių, 1920 m. rugpjūčio 3 d. rašytas V. Mickevičiaus-Kapsuko laiškas akivaizdžiai parodo, kaip iš tiesų Rusija ir jos buvęs vienininkas okupuotoje Lietuvos dalyje vertino šią sutartį: ruoštasi tolesnei diversinei ir propagandinei kovai prieš Lietuvos valstybę, nepaisant

bado ir skurdo bolševikinėje Rusijoje, tokiems reikalams skiriamais milžiniškos lėšos. Laiškas rašytas nusilpusiai Raudonajai armijai traukiantis iš jos okupuoto Vilniaus (Raudonoji armija įsibrovė į Vilnių 1919 m. sausio 5 dieną), laiško autorius Vincas Mickevičius-Kapsukas – pirmajį 1919 m. pusmetį gyvavusios Litbelo socialinės respublikos (okupuotos Lietuvos dalies ir Baltarusijos) ministras pirmininkas.

Laiške minima Baltoji Lietuva yra laisva Lietuvos Respublikos dalis, savivaldybės Dūma – miesto taryba, baltalietyviai – Lietuvos Respublikos piliečiai, keturių kalbos – keturių oficialios Litbelo kalbos: lietuvių, lenkų, rusų ir žydų.

Laišką rado Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro specialistė Daiva Vilkelytė.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras

SLAPTAI

Centriniam R.K.P/Bolševikų komitetui
Lietuvos ir Baltarusijos komunistų partija
Centrinis komitetas

1920 m. rugpjūčio 3 d.

Nr. 1978

Vilnius

GERBIAMIEJI DRAUGAI

Taip susiklostė aplinkybės, kad mes vėl turime palikti Vilnių ir pereiti čia į pogrindinį darbą. Darbas plečiasi. Nuotaika Lietuvos kareivių tarpe mums labai palanki. Bet jie išsibarstę po visą šalį, todėl sunku veikti. Baltosios Lietuvos darbininkai irgi mūsų pusėje, bet taip pat išsibarstę. Kauno savivaldybės Dūmos rinkimų metu pagal mūsų sarašą pateko 13 žmonių iš 50%. Darbininkai pasiruošę išstoti, bet negali suvaidinti lemiamo vaidmens. To nepaisydam, mes nepailstamai vykdome parengiamuosius darbus tarp kareivių ir darbininkų.

Vilnius spekulantai, žinoma, nekantraudami laukia baltalietyvių pasirodymo. Miesto varguomenė – taip pat. Bet svari darbininkų dalis remia mus net badaudami. Iš visų jėgų stengiamės suorganizuoti stiprius profsąjungas ir savo ekonomine politika bent iš dalies ištakinti tai, kas buvo sugadinta įvairiomis trofėjų ir apskaitos komisijomis. Deja, tik dabar galime pradėti dalyti kokius nors maisto davinius.

Kaimuose, kur yra mūsų pagrindinis ramstis, dauguma darbininkų ir valstiecių ryžtingai yra mūsų pusėje, net atsilikusioje Vilnius gubernijoje. Ten plėtojam darbą, organizuojame kumečių profsąjungas, kaimo ir valsčių sovietus, kumečių komitetus, jų globon perduodame pabėgusiųjų dvarininkų žemes. Kartu su baltalietyviais sugrįžta dvarininkai – tai puikiausia agitacija mūsų naudai.

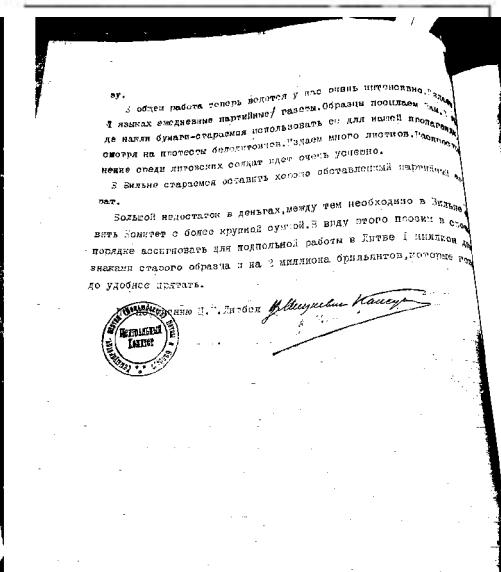
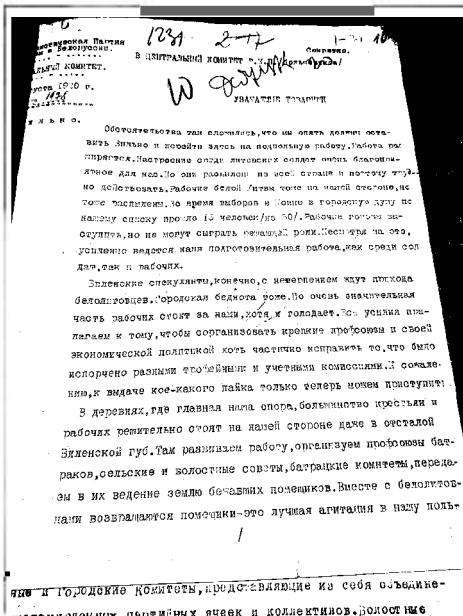
Apskritai mūsų darbas dabar vyks ta labai intensyviai. Leidžiame kasdien 4 kalbomis partinius laikraščius. Siūčiame jums pavyzdžius. Radome popierius, stengiamės jį išnaudoti mūsų propagandai, nepaisydami baltalietyvių protestų. Leidžiam daug lapų, platinimas tarp Lietuvos kareivių vyksta labai sekmingai.

Vilniuje stengiamės palikti gerai įrengtą partinį aparatą.

Labai trūksta pinigų. Tuo tarpu būtina Vilniuje palikti komitetą su stambesne pinigų suma. Todėl prašom skubos tvarka asignuoti pogrindiniam darbui Lietuvoje 1 milijoną seno tipo piniginių vienetų ir 2 milijonų vertės briliantų, kuriuos yra daug lengviau paslėpti.

Litbelo pavedimu

Mickevič Kapsukas

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2020 metams

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 26 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt. Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina:

1 mėn. – 3,67; 3 mėn. – 11,02; 6 mėn. – 22,03; 12 mėn. – 44,06 euro.

Kas sugrąžins „valstiečių“ skolas?

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Ramūnas Karbauskis skuba išdalyti 160 mln. skolintų eurų pensininkams ir kitiems skurstantiems žmonėms. Jų yra apie 100 tūkst. Jei nors pusė jų patikės Karbauskiu apgaule, kad jis tai daro ne savanaudiškais tikslais, ne norėdamas pasigerinti uoliems rinkėjams, tai „valstiečiai“ laimės šio rudens Seimo rinkimus.

„Valstiečių“ reitingai, ilgai buvę ketvirtroje ar trečioje vietoje, pasivijo pirmaujančius konservatorius, kurie jokių „pakišų“ rinkėjams nežadėjo, tik lygybę ir teisingumą visiems pilieciams.

Valdantieji valstybės vardu pasaulio finansų rinkose jau pasiskolino apie 10 milijardų eurų ir dabar skuba tuos pinigus išdalyti potencialiems rinkėjams. Ingrida Šimonytė ir konservatoriai sako, kad dabartinis biudžetas yra pats neskaidriausias Lietuvos istorijoje. Seimo dauguma leido savo Vyriausybėi skolintis, nors pajamos nesurenkamos, o išlaidos nemažinamos. Konservatoriai reikalauja, kad Vyriausybė teiktų Seimui pataisyta biudžeto projektą, ši rodo špygą per kišenę. Finansų ministras Vilius Sapoka tik „troliu“ visuomenę.

Liepos mėnesį valstybės biudžetas negavo 20,8 mln. eurų planuotų pajamų. Finansų ministerijos nuomone, dar gali šiemet negauti apie 1,2 mlrd. eurų planuotų pajamų. Tikimasi, kad bus gauta 170,7 mln. eurų pagal Klimato kaitos programą. O jeigu jų nebus?

Šių metų sausio–birželio mėn. centrinės valdžios deficitas buvo 1,457 mlrd. eurų. Šešių mėnesių centrinės valdžios balansas buvo 1,876 mlrd. eurų mažesnis nei pernai per tą patį laikotarpį. Pajamos buvo 6,614 mlrd. eurų, o išlaidos – 7,898 mlrd. eurų. Deficitas siekė 285,6 mln. eurų.

Centrinės valdžios sektorius apima valstybės biudžetą, socialinės apsaugos fondus („Sodrą“, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetą, Garantinių fondą ir ilgalaikio darbo išmokų fondą), nebiudžetinius Rezervinį (Stabilizavimo) ir Ignalinos AE uždarymo fondus, Žemės ūkio paskolų garantijų fondų lėšas, laikomas valstybės iždo sąskaitoje ir Turto banką.

Ekonomikos ir inovacijų viceministrė J. Rojaka teigė, kad būtinai reikia ieškoti balanso tarpskolinimosi ir makroekonominė rodiklių, nes šalies skola greitai išaugis ir po 5 metų gali viršyti Mastrichto kriterijų – 60 proc. nuo BVP (Bendrojo vidaus produkto). Dabar skola yra išaugusi iki 10 proc., o tai yra didžiausias augimas per visą Lietuvos istoriją.

Didelė rizika yra dėl to, kad gali pasikeisti dabar esančios palankios skolintis sąlygos finansų rinkose. Demografinė padėtis šalyje nėra gera. Žymiai daugiau žmonių miršta, nei gimsta, o ir emigracija mažina šalies darbo jėgas. Jei padėtis nepasikeis, sąlygos grąžinti skolas bus sunkios. Prireiks didinti mokesčius ar įvesti naujas, kad sugrąžintume anksčesių kartų padarytas skolas.

„Valstiečiai“ praskolino Lietuvą 10 mlrd. eurų, Lukošenka seniai praskolino V. Putinui visą Baltarusiją. Dabar jam Baltarusijos žmonės skalbia kailį. Ar neatsitiks kas nors panašaus ir R. Karbauskui?

Įvykiai, komentarai

Baltarusiai irgi turi savigarbos

Baltarusijoje įvyko prezidento rinkimų farsas, deja, jo organizatoriu Aleksandru Lukašenka nepasisekė taip suvaidinti šimtaprocentinio išrinkimo, kaip kad pavyko jo globėjui Maskvoje Vladimirui Putinui. Nežinia, ar tikrai baltarusiai tikėjos rinkimų keliu nušalinti iš valdžios porą dešimtmečių karaliaujantį kolūkio ekspirmininką, tačiau tokio jūžalaus kvailinimo ir melo nelaukė, juo labiau kad neoficialūs rezultatai rodė A. Lukašenkos pralaimėjimą.

Žmonės išėjo į gatves protestuoti. A. Lukašenka įsakė susidoroti su protestuotojais. Gavusios tokį aukščiausiojo vado nurodymą Baltarusijos saugumo struktūrų pajėgos, nepaisydamos jokio dėmesio, émė talžyti gatvėse protestuojančius žmones, tūkstančiais areštuoti ir kimšti milicijos areštinėse. Bet ir to, pasirodo, negana: socialiniam tinkle „Facebook“ baltarusiai perspėja vieni kitus apie Minske vakarais siautėjančius „ticharius“ (išvertus, tai reikšt „tylenius“).

„Tichariai“ – tai persirengė civiliai drabužiai milicijos pareigūnai. Jie, kaip taisyklė, neprisistatę, nepateikę pareigūno pažymėjimo ir nepaaiškinę sulaišymo priežasties, griebia kiemuose jokių įstatymų napažeidinėjančius žmones, grūda juos į mikroautobusus (kurie kartais neturi jokių registracijos numerių) ir išveža nežinoma kryptimi. Iš esmės tai organizuota nusikalstama grupuotė, tik atstovaujanti oficialiai valdžiai. Ypač jie stengiasi nutverti iš protesto mitingų namo grižtančius žmones.

Skaitai tokius dalykus ir negali patikėti, kad tai vyksta Europoje, 21 amžiu-

je! Kokia laimė, kad mes pačioje Nepriklausomybės pradžioje pasukome demokratijos kryptimi, o komunistinė nomenklatura, 1992 m. vėl atgavusi valdžią, buvo tiek užsiėmusi „prichvatizacija“, kad pamiršo pasirūpinti būdais, kurie būtų garantavę nesibaigiančią valdžią (kaip Aleksandru Lukašenka Baltarusijoje). Apimantis saugumo jausmas, atrodytų, turi nepajudinamus pagrindus.

Bet kaip šaltas dušas paveikia mūsų Seimo nario Lietuvos lenkų rinkimų akciją–Krikščioniškų šeimų sajunga Seimo rinkimuose vesiančio Zbignevo Jedinskio pasisakymas, kad prievertą prieš protestuotojus naudojusis Baltarusijos jėgos struktūros gina šalies Konstituciją... Jeigu jau pas mus valdžioje sėdi žmonės su tokiomis urvinėmis pažiūromis, tai ko tikėtis iš Baltarusijos valdžios, kuri nedaug tepažengusi nuo sovietinio režimo „normų“?

Gaila, kad jau praėjo laikai, kai už tokius leptelėjimus demokratinėse šalyse „oratorius“ akimirksniu tapdavo politiniu lavonu. Z. Jedinskiui tas negresia – už jį mūru stoja Ramūnas Karbauskis, pabrëžiantis, kad neketina

grauti koalicijos išmesdamas iš jos šį politiką (nors šis ne kartą pademonstravo savo prokreliškas pažiūras).

Premjeras Saulius Skvernelis vaizduoja nustebintą Z. Jedinskio kalbą, tačiau – akivaizdu – irgi neketina „grauti koalicijos“. Tik užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius kalba apie moralę ir Z. Jedinskio pasisakymą laiko apgalėtinu. Ir viskas – tuo valdančiosios daugumos rūpestis antivalstybine veikla užsiimančio nario įvertinimui ir baigiasi. Tik TS-LKD vadovas Gabrielius Landsbergis Z. Jedinskio pasisakymus pavadinė antivalstybine veikla: „Tai yra antivalstybiška. Tai yra akivaizdus pripažinimas, kad štie žmonės ilgisi Sovietų sajungos, jos režimo, remia darbar neteisėtus veiksmus Baltarusijos priešten protestuojančius žmones, prieš tuos, kurie laimėjo rinkimus. Tiesą sakant, Europos Sajungoje nesuprantama, kaip tokia partija yra Vyriausybėje“.

O gal ir daugiau yra manančių, kad A. Lukašenka davė įsakymą sumušti protestuotojus tam, kad apgintų Baltarusijos Konstituciją? Deja, ne vienam mūsų tautieciui atrodo, kad A. Luka-

šenka yra Baltarusijos nepriklausomybės garantas, nes jei ne jis – Rusija okupuotų šalį. (Nežinau, ar tai tik sutapimas, bet pastebėjau, kad toks požiūris būdingas save tautininkais laikantiems žmonėms.) Ką gi, gal po to, kai A. Lukašenka – nors pats nesenai kaltino, kad „opozicija dirba Kremliu“ – pa-skambino V. Putinui ir susitarė dėl pagalbos jam išsaugotą valdžią, tikinčių, jog šis diktatorius néra joks Baltarusijos suvereniteto garantas, pas mus neliks?

O kuo baltarusiams gali padėti ES? Juk neabejotinai atsiras ironizuojančių, kad ES šalys tik „užjaučia“, „reiškia susirūpinimą“ ir taip toliau. Nenustebkite, jei tarp tokijų ironizuotojų pamatyte R. Karbauskio sparno politikus ir rėmėjus – jie jau pasakė, kad nepritaria sankcijoms, nes jos neva guls ant eilinių baltarusių pečių (nors kalbama apie sankcijas A. Lukašenkos režimo pareigūnams ir politikams!). O ES šalys jau tarasi, kaip galėtų padėti Baltarusijai: tai fondų, skirtų paremti režimo represijų aukas, sukūrimas; projektų, skirtų spaudos laisvei ir nuomonėlių pliuralizmui Baltarusijoje, finansavimas; konsultacijos dėl teisėsaugos struktūrų reformų; studentų mainų programų išplėtimas; laisvesnė prieglauda baltarusiams į darbo rinkas ES viduje. Visa tai gerokai praplėstę demokratijos šalininkų gretas Baltarusijoje.

Koronė nesibaigia...

Ir sutapk tu man, kad tas nelemtas pasaulinę krizę visose srityse sukėlęs virusas skamba panašiai kaip mūsų senelių ir prosenelių vartotas žodis „koronė“. Covid-19 tapo šiuolaikinės žmonijos rykste, kokios ji nepamarena nuo civilizacijos aušros. Nė vienos pasaulio šalies ji neaplenkė, tačiau paaiškėjo, kad ne visiems vienodai gerai sekasi grumtis su šiuo klastingu virusu.

Kaip laukėme, taip tebelaukiame stebuklingos „sidabrinės kulkos“, galinčios sutramdyti šią negandą. Tieša, vasara daug kur pristabdė pandemijos plitimą, deja, ne ilgam. Lietuva, palyginti, nebogai atlakė pirmąją bangą, tačiau neteko ilgai džiaugtis – liepos antroje pusėje vėl émė augti užsikrėtimų skaičius. Tam įtakos turėjo vėl laisvesnės kelionių galimybės, ir žinoma, begalinis kai ku-

rių žmonių neatsakingumas ir net kailumas.

Sutikite, kalbėti, kad Covid-19 yra išsigalvojimas, kad tai tik turtingųjų sąmokslas prieš žmoniją, gali tik priekvaišis žmogelis, nepaisantis faktų. Bet dar didesnis paradoktas tas, kad pasauliui apskriejusi žinia apie neva išrastą vakciną prieš koronavirusą nudžiugino būtent tuos netinkinčius jo egzistavimui! Ir tai nėra vienintelis daly-

kas, pradžiuginęs lengvatikius sąmokslo teorijomis – tą vakciną sukūrė Rusija! Net Rusijos caras Putinas pranešé, kad vakciną jau išbandė jo dukté... Įsivaizduojate, koks jis puikus šalies vadovas, net savo tikrą dukterį paverčęs bandomuoju triušiu. Juk tai kiekvieno tévo svajonė – kad vaikas būtų bandomas triušis ar laboratorinė žiurkė!

Na, dar galima sutikti, kad Pasauli-

nė Sveikatos Organizacija, perspėjusi, kad vakcinos sukūrimas yra ilgalaikins ir brangus procesas, nebéra autoritetas po to, kai palaikė Kiniją, slėpusią problemos pradžią, tačiau tikėti tokiomis nesamonėmis kaip Putino dukters tapimas vakcinos bandytoja... atleiskite, bet tai jau už absurdo ribų! Todėl drąsiai galima tvirtinti, kad kol bus tokiu naivuolių ir mulkių, netikinčių koronaviruso egzistavimui, tačiau tikinčių, kad vakciną nuo koronaviruso jau išbandė V. Putino duktė, tol mes turėsime didelių problemų kovojant su šia pandemija.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Laurynas Kasčiūnas: „Turime realistiškai matyti kai kuriuos laukiančius iššūkius“

Mūsų visų širdys šiandien su paklusiai baltarusių tauta, tačiau turime realistiškai matyti kai kuriuos laukiančius iššūkius. Žmonės protestuoja prieš visiškai pasitikėjimą praradusį ilgametį autoritarinį Baltarusijos vadovą (pandemija ir jos neigimas sudavė galutinį smūgi jo autoritetui), ižūliai pavogtus rinkimus ir pa-naudotą prievertą. Si revoliucija skiriasi nuo tų, kurias matėme Ukrainoje. Tai nėra protestai už Rytų ar Va-karų kryptį. Tai nėra protestai prieš Baltarusijos buvimą Rusijos erdvėje. Tai revoliucija prieš autoritarizmą.

Žinoma, tai, kad tauta pakilo ginti savo politines teises, atveria tam tikras galimybes ateityje.

Analiuodami Baltarusijos revoliuciją turime nepamiršti vieno esminio kintamojo, kuris visą laiką egzistuoja – Rusijos. Jei žmonių pasitikėjimą visiškai praradės (dėl to po vakarykščių protestų jau niekam turbūt nekyla abejonių) Aleksandro Lukašenkos autoritarinis režimas šiuo metu pralaimi, tai Kremlis kol kas dar ne.

Kremlis turi ne vieną scenarijų. Jei A. Lukašenkos režimas laikosi grynaus jėgos struktūrų, o revoliucija pataria nuovargi (žmonės pavargsta protes-

tuoti nematydamis rezultato, streikus reikia nutraukti, nes reikia gauti algą, o baltarusiai itin vertina tai, kad jie gauna nors ir mažas pajamas, bet laiku ir pastovias), autoritarinis režimas tėsia gyvavimą, bet tokiu atveju jis tampa visiškai ir besalygiškai priklausomas tik nuo Kremliaus. Bus pareikalauta ekonomikos objektų nuosavybės perėmimo, judejimo sajunginės valstybės link ir kitų.

Jeilaimi revoliucija, Kremlis yra pasirengęs ir tam. Jis sieks pavogti autentiškos revoliucijos vaisius. Rusijos infiltracija Baltarusijoje, neišskiriant net buvusių kandidatų ar opozicijos politikų, ryški. Kremlis tiesiog sieks pastatyti sa-

vo prezidentą, daryti esminę įtaką naujos sudėties parlamentui. Nes tikrai proeuropietiškų lyderių, kurie galėtų laimeti rinkimus, kol kas nematyti. Kalbu apie politikus, o ne apie protestuojančius ir revoliuciją remiančius žmones.

Atviros karinės intervencijos kelias taip pat egzistuoja, tačiau tai supykdytų rusų ir baltarusių tautas ilgam. O ir didelės praktinės naudos neduotų. Režimas dar turi pakankamai pajėgų, jos tikėtina išliks lojalios, ypač po Rusijos pareiškimo, kad pagalba visada galima, jei tik bus paprašyta. Žinoma, galime tikėtis pajėgų be skiriamųjų ženklių. Ypač kalbant apie generolo V. Zoloto-

vo „Rosgvardija“ dalinius, parengtus malšinti neramumus.

Rusija Baltarusijos negali prarasti, ir jei iškiltų tokia grėsmė, jis bus pasirengusi viskam. Baltarusija Rusijai svarbesnė net nei Ukraina. Ką reikštų vien Kaliningrado srities atkirtimas, jei Baltarusija išeitų iš Kremliaus kontroles, nekalbant apie daugybę kitų strateginių klausimų. Vakarai, deja, irgi šiuo metu iš esmės mato Baltarusiją kaip Rusijos satelitą.

Regiono valstybės neturi pakankamo politinio svorio, kad galėtų iš esmės paveikti procesus. Reikia įtikinti Jungtinės Valstijas ir Vokietiją išsitraukti iš Baltarusijos klausimų.

Baltarusijos žmonės turi teisę rinktis savo lyderius ir savo ateitį, turime jiems visais įmanomais būdais padėti: po pavogtų rinkimų, negali būti pavogta ir revoliucija.

Pagerbtas Prezidentas Antanas Smetona

(atkelta iš 1 psl.)

Jis išrinktos Lietuvos tarybos pirminkas, 1918 m. vasario 16 d. pasirašės Lietuvos Neprisklausomybės Aktą, Valstybės tarybos pirmininkas, Lietuvos universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dėstytojas, matematikos vadovėlio autorius, rašytojas, vertėjas, publicistas, teisininkas, filosofas, diplomatė, leidinių „Lietuvos aidas“, „Lietuvos ūkininkas“, „Vairas“, „Viltis“ ir kitų redaktorius, Vytauto Didžiojo universiteto filosofijos garbės daktaras.

Atkurtos valstybės Prezidentu jį išrinko iš Lietuvos Tarybos susikūrusi Valstybės Taryba – iki 1920 m. gegužės mėn. veikusi laikinoji vykdomosios valdžios institucija. Išrinko 1919 m. balandžio 4 d. slaptame balsavime. Už jį balsoavo 25 nariai iš 28. Prezidento pareigas éjo iki 1920 m. birželio 19 d. 1920–1921 m. buvo Lietuvos delegacijos vadovas nustatant sienas su Latvija, o 1923 m. sėkmingai atstovavo Lietuvai Klaipėdos byloje. Nuo 1926 iki 1927 m. buvo Lietuvos trečiojo Seimo nariu, kuris po gruodžio 17 d. perversmo – 1926 m. gruodžio 19 d. savo posédyje Antaną Smetoną vėl išrinko Lietuvos Respublikos Prezidentu. Šias pareigas éjo iki 1940 m. birželio 15 d., kuomet, nenorédamas tapti sovietinio okupanto įrankiu likviduojant Valstybės neprieklausomybę, pasitraukė į Vakarus.

Dažnai iškyla klausimas – kodėl Prezidentas, būdamas Vyriausasis Ginkluotųjų Pajégų Vadovas, nedavé jšakymo priešintis sovietinei kariuomenei. Teko kalbėtis su prieškario Lietuvos pasuktiniuoju užsienio reikalų ministru Juozu Urbšiu. Jis atsaké: „Pagal sudarytas sutartis būnant svarbiausiose strateginėse Lietuvos vietose sovietinei kariuomenei, toks pasipriešinimas būtų buvęs beprasmis, jis būtų buvęs tik simbolinis...“ Tačiau Prezidentas pats vienas negaléjo duoti jokio jšakymo priešintis. Pagal veikusios 1938 m. gegužės 12 d. Lietuvos Konstitucijos 18-ojo skyriaus 138 straipsnį toks „Respublikos Prezidento jšakymas reikalingas Ministro Pirmininko parašo“.

Tačiau žinome, kaip elgési tuometinis premjeras Antanas Merkys. Jis

*Kalba Sigutė Smetonaitė-Petrauskienė
Nuotr. Raimundo Kaminsko*

grįžęs iš Maskvoje vykusią derybą, net tinkamai neinformavęs Prezidento apie gresiantį Lietuvai pavojų, išvyko į Lapes šventi savo Antaninių. Pagaliau 1940 m. birželio 15 d. Lietuvai gavus Maskvos pateiktą ultimatumą tas pats A. Merkys, kariuomenės vadas V. Vitkauskas, naivai patikėjės Kremliaus geranoriškumu K. Bizauskas ir kita paskutiniame posédyje dalyvavusiu Ministru kabinete narių dauguma nepritaré Prezidento nuomonei priešintis, siūlydama priimti okupacinių sovietų ultimatumą, suimant ir faktiškai atiduodant mirčiai sąžiningai dirbusius Lietuvos patriotus: vidaus reikalų ministrą Kazį Skučą ir Saugumo departamento direktorių Augustiną Povilaitį.

Priimto ultimatumo pasekmės jutome visą pusamžį. Pats Kazys Bizauskas, tuomet karštai pritaręs A. Merkui priimti Maskvos ultimatumą, jau kitą mėnesį NKVD suimtas ir pirmomis karo dienomis buvo sušaudytas. Neišsauquojo savo kailio ir Antanas Merkys. Buvęs kariuomenės vadas V. Vitkauskas, nusimetęs ilgai nešiotą savo kaukę ir apsivilkës sovietinio generolo uniformą, pasidaré uolus sovietų okupacinių valdžios tarnas.

Istorikas Alfonsas Eidintas, apibūdindamas Prezidento Antano Smetono veiklą, rašé: „Pirmiausia jam reikėtu padékoti už tai, kad sukûrė tautinę valstybę ir subrandino kartą, pasiryžusi kovoti už laisvę“.

Martyna Bikuličienė, Zigmas Tamakauskas, dr. Ingrida Jakubavičienė, Raimundas Kaminskas

Sveikiname

Stefanija SONGAILIENĖ,
Mamą, močiutę, promočiutę, buvusią tremtinę, gražaus **85-ojo** gimtadienio proga nuoširdžiai sveikina ir linki geros sveikatos, gražių ir prasmingų dienų, Dievo palaimos, džiaugiasi neblėstančia energija ir rūpesčiu visais – **dukterys Vanda ir Daiva, sūnūs Vladas ir Algirdas su šeimomis, 7 anūkai ir 6 proanūkiai.**

**LPKTS Kauno filialas ir
Klaipėdos politinių kalinių ir
tremtinių sajunga**

Garbingo **90-ojo** jubiliejaus proga sveikiname **Aldona SMAILYTĘ-JUŠKEVIČIENĘ.**

Linkime dar daug šviesių dienų, sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Kauno filialas

Nejučiomis prabéga metai, ir viskas lieka praeity...

*Bet tas gyvenimas lyg viesulo verpetai,
palieka pėdsakus giliai širdy...*

Sveikiname garbingų jubilieju proga:
Eleną KAVALIAUSKAITĘ – 85-ojo,

Joną MATULĮ – 75-ojo.

Telydi Švč. Mergelės Marijos globa ir Aukščiausiojo palaima.

LKPTS Rokiškio filialas

*Pati branda ir pats dienų gražumas,
Ir skubanti dienų tékmé pilna prasmės,
Lai visos dienos būna džiaugsmo pilnos, šviesios.
Geros sveikatos linkim, laimės ir sémės!*

Nuoširdžiai sveikiname LPKTS Palangos filialo nares rugpjūčio mén. švenčiančias jubiliejinius gimtadienius:

Gedvygą KIKALIENĘ – 75-ąjį ir
Onutę VEČERSKIENĘ – 75-ąjį.

Tešildo Jus artimųjų širdžių šiluma ir tebūna sveikatos pripildyta kiekviена diena.

LPKTS Palangos filialas

Ir vėl gražūs jubiliejai. Ta proga sveikiname LPKTS Panevėžio filialo narius:

Reginę LIAUDGINIENĘ ir **Mečislavą MATULYΤĘ – 90-ojo,**

Palmirą BULOVIENĘ ir **Algirdą CINKĄ – 85-ojo,**
Bronislavą KUODIENĘ, **Liudviką LASKAUSKIENĘ,**

Ipolitą MUŽĄ, **Joną STARKEVIČIŪ** ir **Palmirą VALIKONIENĘ – 75-ojo,**
Bronių ZAIKAUSKĄ – 70-ojo,

Ventą KUČIENĘ ir **Andrių SPALVETERS – 65-ojo,**
Ireną BEREŽANSKIENĘ – 60-ojo.

Metai kaip muzika – džiugina, virkdo ir dienų natomis laiko knygą užpildo... Tegu jos skambėjimą laimina Dievo ranka.

LPKTS Panevėžio filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Jonavos filialo narius:

Vandą MAKUTÉNIENĘ – 90-ojo,

Moniką SADZEVIČIENĘ – 85-ojo,

Stefaniją PUKINSKIENĘ – 80-ojo.

Nuoširdžiai linkime stiprios sveikatos, laimingų ir džiaugsmingų metų artimųjų apsuptyje ir Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

Skelbimas

LPKTS valdybos narių dėmesiui!

Rugpjūčio 29 d. (šeštadienį) 10 val. Kintuose, Šilutės r., vyks LPKTS valdybos posėdis. Bus svarstomi svarbūs klausimai. Naujai išrinktus narius kviečiame aktyviai dalyvauti!

LPKTS valdybos pirmininkas Vladas Sungaila

Tai neišdyla

Jonas KIRTIKLIS

Štai ir priartėjau prie mano pasakojimo objekto. Kartą, 1981 m. kovo mén. komandiruotės į Sovietų sąjungos vyriausiąją draudimo valdybą metu, viršininko pavaduotoja Margarita Michailovna, mano geroji fėja, pirmą kartą per penkerius pažinties metus manęs pasiteitavo, iš kur taip gerai kalbu rusiškai. Paaiškinau ir išdrįsau pareikšti pageidavimą, kad po 22 metų norėčiau dar pamatyti vaikystės vietas.

Tęsinys. Pradžia Nr. 30 (1388)

Margarita Michailovna tarė: „Viskas paprasta. Nuo pernai valdyba įvedė naują draudimo agentų apmokėjimo tvarką: skatinama už naujai sudarytas sutartis. Komandiruoju tave su pora darbuotojų 15 dienų į Krasnojarską ir Abakaną. Išnagrinėsite vietoje, kaip veikia sistema, o Taišetas, kur tu buvai – „rukoj podatj“ (tiesiog „ranka pasiekiamas“). Poros dienų tau, manau, pakaks.“

Krasnojarsko kraštan

Pasiruošimas vyko neilgai. Ir štai 1981 m. gegužės mén., lėktuvas iš Maskvos po keleto valandų skrydžio nusileido Krasnojarsko oro uoste, iš kur mus valdiška „Volga“ pristatė tiešiai į viešbutį.

Draudimo valdybos buhalterija suteikė visą informaciją, kurią panagrinėjė supratome, kad darbo užmokesčio fondas liko tas pats, o gal net ir sumažėjo. Prie tokio skatinimo naujai sudarytų sutarčių padaugėjo gal tik 1-2 procentai.

Kad suteiktume naujos sistemos autoriams pasitenkinimą, mes parodėme daugiau. Žinodami, kad ataskaitos storis apsaugo ją nuo pavojaus būti perskaitytai išigilinus, negailėjome popieriaus. Matėme, kad išvados ne visur išplaukia iš ataskaitos. Tačiau išvadas paruošėme ypač kruopščiai ir vaizdingai. Po kurio laiko gavau įvertinimą: man buvo pasiūlyta kelionė prie Baikalo ežero. Deja, dėl tam tikrų mano šeimyninių aplinkybių neteko pasinaudoti.

Krasnojarske mus kuravo latvių kilmės darbuotoja Laima. Iš latvių teko girdėti posakį: „Lietuviai – tai išgąsdinti latviai“. Ko gero, šį posakį žinojusi Laima mus rūpestingai globojo: mums netrūko nei „čeremšos“ (meškinis česnakas), nei kedro riešutų, nei pasiūlymų, ką nors aplankytí: Šušensko HES arba nuostabaus grožio nacionalinių parkų „Krasnojarsko stulpai“. Aplankėme ypač turtinges ekspozicijos vietinių etnografinių muziejų.

Prie vieno eksponato stovėjau ilgai. Tai buvo tungusų šamanas su visa apranga ir atributika. Buvau šiek tiek skaitės apie šamanizmą – tiesiog iš smalsumo. Priminsiu, kad psichoterapeuto Vladimiro Levio knygą „Menas būti savimi“ ir „Menas būti kitu“ visi ne tik gaudėme, bet ir skaitėme. O jo rekomenduotą knygą „Garis Raitas. Kerėtojų liudininkas“, kad gautum paskaityt, reikėjo stovėti eilėje porą mėnesių.

Stovėdamas mąsciau apie būdingą ne tik šamanams, bet ir politikams, aktoriams ir apskritai visuomenės nuomones formavimo ir kontrolės specialistams bendrą bruožą – jeigu nori, kad kiti patiketų tavo idėjomis, tu turi pats jomis tikėti, o jeigu netiki, privalai demonstruoti entuziastingą tikėjimą – kai taip niekas tavimi netikės... (Tokiu at-

veju vyksta neišvengiamas asmenybės susidvejinimas – iš vienos pusės tu savo role tiki, bet kontroliuoji ją, iš kitos, kad „nepersūdytum“).

Žmogaus sąmonės kontrolės būdai glūdi giliausioje senovėje. Archeologiniai tyrimai parodo, kad pirmieji manipuliavimo savo ir žmonių sąmone meistrai buvo šamanai, kurių istorija siekia apie 40 tūkstančių metų. Sovietinės santvarkos sargai šamanuose matė konkurentus ir žiauriai juos represavo: žudė, trémė, sodino į lagerius, kol visai išnaikino ten, kur pasiekė. Matyt, nemažai užtrukau prie eksponato, nes bendradarbiai pradėjo klausinėti, kas tie šamanai, kaip jie pasiekia tokią daugybę neįprastų sugebėjimų. Paaiškinau paprastai – kad daugiau nekiltų noro gilintis – tikriausiai šamanai moka pasirinktinai paveikti tam tikrų smegenų sričių kraujotaką, sukeldami spazmus arba naudodami musmirių ar kitų alkaloidų nuovirą, išsaukdami pakitusių smegenų būseną, atjungdami kritiką. Pasakiau, pats neįsivaizduodamas, kaip galima tai atlikti.

Prisipažinsiu, šio teksto fragmento čia nebūtų, jeigu ne žinutė iš „Nature Communications“ (Published: 20 January 2020). Žinutė prezentavo ryškų neuroanatominių atradimų. Grupė Kopenhagos mokslininkų įrodė taip vadinamuosius priekapiliarinių sfinkterių egzistavimą. Šie raumenys reguliuoja kraujotaką galvossmegenų kapiliaruo-

bar – nežinau. Bet, maniau, pasiklausiu. Važiavau kupė vagone kartu su tiekėju iš Krasnojarsko.

Šiek tiek numi-
gę, gerokai prie 5
valandą ryto, bu-
vome pažadinti pa-
lydovo. Dar buvo
tamsu. Nusiprausė
ir persirengė, traui-
kiniui stabtelėjus,
prigludome prie
lango. Stotis Jur-
ty – 25 km iki Tai-
šeto. Per visą dan-
gų bangavo raudo-
na pašvaistė. Tai
kiek nurimsta, tai
vėl išauga. Ant bė-
gių matėsi pristum-
tas raudonas gais-
rinis vagonas – cisterna. „Dega medžio
apdirbimo kombinatas. Zekų darbas, –
pasakė mano palydovas. – Kai aptingsta
dirbtai, išeidami iš darbo zonos, po len-
tom palieka smilkstančią vatą. Ir ne iš
karto, o po 8-10 valandų užsiplieskia
gaisras. Šis kombinatas čia jau seniai,
1902 m. ji pastatė pirklys Žogolevas“.

Kad 1949 m. jis čia veikė, aš sužinojau po kokių šešerių metų, 1955-aisiais, vieną vakarą šeimos pasisėdėjimo metu, kai tėvukas papasakojo apie vieną apgavystę, greičiau vagystę. Iš tremtiniių vyriškų diskusijų dar po poros metų supratau, kad socializmas iš viso be vagy-
tės egzistuoti nega-
lėjo – reikėjo rekvizi-
zuoti (pavogti)
darbščiausiu ūki-
ninkų, niekinamai
pavadintų buožė-
mis, nuosavybę ir
perduoti tinginių
kolektyvams – ko-
lūkiams. Socializ-
mo elitas turėjo
dantis, skirtus ne
tik sočiam valgy-
mui, taip pat virk-
telės, jungiančios
apvogtuosius su
motina – Tėvyne
„nukandimui“ ne-
žmonišku būdu. Liūdna darbštolių lem-
tis – jų laukė siaubinga tremtis.

Prisimenu tėvuko pasakojimą. 1949 m. balandžio mėnuo. Kai tremtinius gabėnės tėvukinas kelioms valandoms sustojo Jurty stotyje, atsisėdės vago-
no tarpduryje, tėvukas ramiai užkan-
džiavo, atsipjaudamas kumpio. (Buvo
apdairiai pasiėmės iš namų kelis butelius „samagono“ ir visus kumpius, kiek turėjo.)

– Valgai kumpi? – paklausė, matyt, jau vietinis lietuvis.
– Taip.
– O daugiau ar turi?
– Turiu.

– Jeigu tu man duotum kumpi, aš jį perduočiau kombinato direktoriui. Tau būtų darbas, gera alga, butas, vai-
kui lopšelis.

Lietuvė, nemeluos – jidavė. Laukė,
laukė... Traukinys nuvažiavo. Geras buvo kumpis. Direktoriui...

„Prie ko pritapo, toks pats tapo“, –
garsiai ištare tėvukas ir pabaigė tekste
nevartotinu rusišku kelių aukštų žo-

Gyventojai išvyko

džiu, girdėtu iš vagono kareivių, sau-
gančių sastatą.

Išlipau Taišeto stotyje ir nusivyliau:
tokia maža stotis, kai 1959 m. spalio
mén. mes važiavome į Lietuvą, ji man
buvo milžiniška.

Ne dažnai užklysta lietuviai

Taišetas – toponimas, pasisavintas iš netoliene tekėjusio upelio vardo Tai-
šetka. Nuo amžių čia gyvenusios ketų genties (nykstanti apie 1200 žmonių beturinti tautelė) kalba: tai – šalta,
šet – upė. Taišeto pradžia 1897 metais
suteikė Transsibiro geležinkelio magi-
stralės statyba – reikėjo įkurti staty-
bų bazę ir gyvenvietę. Nuo 1938 metų
3-jų Gulagu: Taišetlago, Ozerlago ir
Južlago centras, kur siaubingomis są-
lygomis kalėjo ir tūkstančiai lietuvių.

Kasose nusipirkau bilietai rytdienos vakarui į Krasnojarską, perlipau gele-
žinkelio tiltą, akims slystelėjus per plaka-
tą: „Bamas prasideda nuo Taišeto –
N. Kosyginas“, netoliene pamačiau au-
tobusų stotelę. Joje stovėjusio, kiek
gunktelėjusio vyruko su rankomis ki-
šenėse, paklausiau, kuo pasiekti Baironovko tarybinį ūkį.

– Va, kaip tik privažiuoja autobusas
ir po 20 minučių būsi Baironovkoje,
– pasakė vyrukas.

Jau važiuodamas supratau, kad ne
ten, kur reikia, važiuoju. Platus žvir-
kelis, palei jį galingų elektros perdavi-
mo atramų, savo forma primenančių
Eifelio bokštą, virtinė. Ne ten, tikrai
ne ten. Išlipu ir einu pasižmonėti. Žiū-
riu, kieme kresnas seneliukas krapštosi
prie aviliukų.

– Dobroje utro! – pasisveikinu.
Jis man atsako tuo pačiu, bet mano
ausys pagauja kažkokį akcentą.

– Labą rytą! – pasakau.
– Labą rytą! – nudžiunga senelis.
Jam paaškinu, koks mano tikslas. Gau-
nu pasiūlymą užeiti į trobelę. Ne daž-
nai į Baironovką užklysta lietuviai.
(Bus daugiau)

Gatvė Novaja, Taišetas

se. Gal šamanai tai sugeba? Ir pagal-
vok tu man – smegenyse yra raume-
nys... Gal greit bus nustatyta migrenos
priežastis?

Kelionė į Taišetą

Paliksiu šią temą, kaip, tarkime, ne-
tycia įsigrobusių į pagrindinę, ramybė-
je ir paaškinsiu, kaip pavyko „rukoj
podať“. Pagaliau, vieną penktadienio
vakarą, 23 valandą vietiniu laiku, sė-
dau į traukinį Krasnojarsk-Lena. Ry-
te apie 5 valandą būsiu Taišete. Iš ten,
nežinau, kaip – turiu nuvykti į Baironovskij svino-sovchoz (taip jis 1959
metais vadinosi). Kaip jis vadinas da-

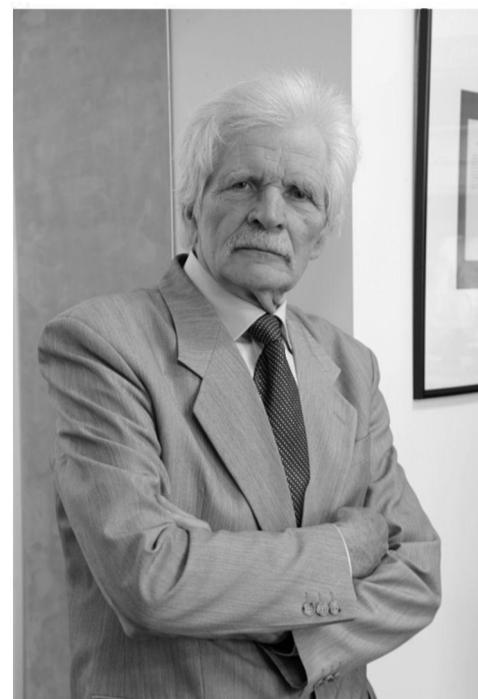
Pirmieji Lietuvos žmonių trėmimai į Rusiją

(atkelta iš 1 psl.)

Vilniaus vaivada P. Sapiega ragino miestiečius bėgti, kur kas gali. Bėgo įvairių tautybių ir religijų didikai, bajorai, dvasininkai, vienuoliai, pirkliai ir amatininkai. Bėgo, nes, kaip rašoma istoriniuose šaltiniuose, žinojo, kad „ponai lenkai ir žydai iš anksto pasmerkti negailestingai žūčiai“. Bėgo pulkai. Gelbėjosi pėšiomis, vežimais, valtimis. Vilniaus akademijos rektorių Benediktą de Saksą (70 metų) stumiamais rateliais išvežė iš miesto du studentai. Taip pat stengtasi išgabenti istorines, kultūrines ir kitas vertėbes. Kanclerio pastangomis buvo išvežta Lietuvos Metrika. Magistratas krovė į vežimus svarbiausias bylas, papuošalus, brangesnius baldus. Vilniaus vyskupas Jurgis Tiškevičius su pagalbininkais išgabeno šv. Kazimiero karstą. Katedros rūsiuose paslėpė didžiųjų kunigaikščių, jų žmonų palaikus, išvežė dalį šventovės brangenybių (lobyną, Jogailos dovanotą Katedrai taurę su ampulėmis, Vytauto Didžiojo dovaną – brangakmeniais pašuoštą kryžių). Deja, brangenybes plukdžiusi vytinė pateko į kazokų rankas ir amžiams prapuolė.

Iki Rusijos invazijos „Šv. Kazimiero koplyčia žérėjo sidabro, aukso ir marmuro spindesi“. Dievo Motinos, šv. Jono ir Marijos Magdalietės natūralaus dydžio skulptūros buvo nulietos iš gryno sidabro. Pasak vienų autorių, Katedroje buvo sukaupta 800 cent sidabro. Tačiau Viktoras Petkus nurodo, kad vien krašto gynybai iš Katedros buvo paimta apie 4,5 tonų sidabro. Ne šiaip sau istorikas A. Vijūkas-Kojelavičius rašė, kad „Vilnius pasiekė taip viskuo garsėdamas, kad su ižymiausiais miestais galiai lenktyniauti. Nieko jo garbei netrūksta...“ Turbūt neperdėjo rašytojas J. Užurka, pažymėjės, kad į Valdovų rūmus įžengusiam carui Aleksejui Michailovičiui raibo akys nuo gobelenų grožio, kad „pirmą kartą jo akys pamatė tuošnią rūmų architektūrą, pirmą kartą prieš jo akis lobynai įmantriausią papuošalą, daugybę auksiniuose rémuose paveikslų, visos sienos iki lubų prikrautos knygų“.

Vilniaus ir jo lobių negalėjo apginti negausūs Lietuvos kariai, miestiečiai. Miestiečių priešinimasis buvės daugiau panašus į žudynes negu mūši. Kiti istorikai piešia kitokį kovų dėl Vilniaus

Vladas Terleckas

vaizdą. J. Radvilos vadovaujami raiteliai kovėsi visą dieną, be paliovos pliaupiant lietui. Kaimynų istorikas pažymi, kad pilyse užsidarę miestiečiai kovėsi su priešu dvi dienas. Užėmus miestus, kaimus, dvarus vyko keršto, fanatizmo ir neapykantos pakurstytos vandališkos gyventojų skerdynės.

Daugiausiai išlikę žinių apie vilniečių žudynes. Istoriniame šaltinyje pabrėžiama, kad „niekuomet nebuvu matyta nuožmesnio žiaurumo, kaip užimant Lietuvos sostinę“. Buvo žudomi visi, kas pakliūdavo į okupanto rankas. Negailėta moterų, kūdikių, vaikų. Nebuvo pasigailėjimo, nei išsigelbėjimo. Baisios mirties neišvengė pasislėpusieji bažnyčiose, vienuolyne. Buvo išpjauti tikintieji Vilniaus Bernardinų ir Zapyškio bažnyčiose. Vilniuje nužudyta kelioliaka vienuolių, ypač žiauriai buvo nukankinta bernardinė Darata Sieleckaitė – išsukinėtos rankos, nupjautos ausys. Vokietijos spauda rašė apie Vilniuje sudegintas pagyvenusias moteris ir vaikus, nėščios moterys kabinotos kabliais už šonkaulių. Stačiatykės nesutinkantys priimti žydai buvo jėga suvaryti į Nerį, kur dauguma nuskenendo. Amžinkųliudijimais, Vilniuje rusų arklių kanopos buvo kruvinos nuo gatvėse telkšojuis žmonių kraujo.

Nenusakomą žiaurumą bus lėmusi Maskvos valstybės azijinė tradicija, teisinė sąmonė ir baudžiamoji praktika.

Jai būdingas platus mirties bausmių takymas (už 35 nusikaltimus) ir šiurpiantys žmonių kankinimai, žalojimai (ausies ir nosies nupjovimas, lūpu ir šnervių apipjovimas, apakinimas, rankų ir kojų nukirtimas, gyvų užkasimas žemėje, išlydyto metalo pylimas į gerklę). Regis, išskyrus rankos nukirtimą, Lietuvos teisės aktai nežmoniškų bausmių nenumatė.

Ne vienas rašantis apie okupanto žiaurumus, ne vienas autorius pabrėžia, kad užimtu LDK miestų įgulos daugiausia buvo sudarytos iš Pavolgio totorių, mordvių, kazokų. Matyt, tuo norima pasakyti, jog rusų kariai buvo ne tokie žiaurūs. Vargu ar jie galėjo būti žmoniškesni, kadangi Rusijos kariuomenės vadui Trubeckojui prigijo prisiekusio budelio, Mstislavlio mėsininko pravarde. Ypatingu žiaurumu pasižymėjo 1660 m. Vilniaus įgulos vadu paskirtas kunigaikštis (!) D. Myšeckis, kuris nesibodėjo ketvirčiuoti žmonių. Jo įsakymu žmonės buvo šaudomi iš patrankų, sodinami ant kuolų, nėščios moterys kabinamos kabliais.

Ivairiais duomenimis, 1655–1661 m. buvo nužudyta nuo 8–10 iki 25 tūkst. vilniečių, arba vienas trečadalis. Brandenburgo pasiuntinys pranešė, kad niekur Vilniuje nematyti gyvyjų. Gatvėse, kiemuose, pastatuose gulėjo krūvos nužudytyjų, telkšojo klanai žmonių krauso. Sovietmečiu šie kraupūs įvykiai buvo nutylimi, arba maskuojami prasimanymu apie jautriasielį carą Aleksejų Michailovičių (besilankiusi Vilniuje). Vilnius miesto istorijos autorai rado reikalą pateikti unitų metropolito žodžius, kad miesto vaizdas sukėlęs carui pasibaisėjimą, todėl jis įsakės tučtuoju palaidoti lavonus. Ar tuo nesiekti sukelti aliuzijos apie caro humaniškumą? Nemanau, kad jie buvo verčiami advokatauti genocido Lietuvoje organizatoriu.

Užgrobtą Lietuvą buvo tūžmingai, barbariskai griaunama, godžiai plėšama iki 1661 m. Caro įsakymu iš Vilnius bažnyčių turėjo būti surinkti ir išgabentai į Maskvą baldai, varpai, nuplėsti vario stogai, nuluptos gražiausios architektūros detalės. Buvo plėšiami rūmų židinių ir krosnių kokliai, marmurinės palangės, grindų parketas, brangenybės, įvairiausios prekės, istorinės ir kultūrinės vertės. Labiausiai nu-

kentėjo Katedra, pilų kompleksas, bažnyčios, didikų rūmai. Buvo nuplėstas Katedros varinis stogas, daugelyje vietų pramušti skliautai, visiškai sunaikintas interjeras, iš lobyno pagrobta maždaug 1900 kūrinių. Lietuva prarojo europinio lygio kultūros vertėbes. Ši šventovė buvo paversta arklide. Laibai nukentėjo Šv. Kazimiero ir Šv. Mykolo bažnyčios. Iš pastarosios buvo pagrobtai brangūs sidabriniai Sapiegų giminės karstai. LDK kanclerio ir didžiojo etmono Leono Sapiegos balzamuočių palaikai buvo prižiūti prie arklio uodegos ir tampomi po miesto gatves. Apskritai iš Vilniuje buvusių 23 katalikų ir 9 unitų bažnyčių nenuniokotų liko tik keturios.

Vežėjai Maskvą ar naikino vietoje archyvus, knygas. Siekta sunaikinti garbingos istorijos liudijimus. Po tris dienas vykusiu plėšimui Vilnius buvo samoningai padegtas. Negesinamas gairas siautė 17 dienų ir sunaikino tai, kas dar buvo likę. Sostinė virto griuvėsiais ir degėsiais. Buvo sakoma, jog Vilniuje neliko Vilniaus. Lenkų istorikas J. Rudaiskis tiksliai pažymėjo: „Vilnių, Krokuvos konkurentą, ištiko Kartaginos likimas“ (ši Šiaurės Afrikos miestą romėnai sulygino su žeme – V. T.). Buvo nusiaubtos ir Vilniaus apylinkės 40–60 km spinduliu.

Taip pat buvo sugriauti, sudeginti Trakai, Kaunas, Gardinas ir daugybė kaimų. Nors Trakai pasidavė be pasipriešinimo (taip spėjama), jie neišvenge Vilnius likimo. Iš pradžių miestas buvo aplėstas, po to jis, abi pilys ir bažnyčia sudegintos, sugriaudos. Po griuvėsiais buvo palaidota daug meno ir kultūros vertėbių, archyvas. Anot amžininkų, Trakuose nelikę akmens ant akmens. Neliko patalpų, tinkamų seimielių posėdžiams, todėl jie vykdavo Aukštadvaryje.

1662 m. Trakuose tebuvo 36 gyventojai. Po šio smūgio Trakai neatsigavo, kaip miestas neegzistavo. Daugiau nėjome leidinyje A. Miškinis kruopščiai suregistravo kitų miestų ir miestelių sugriovimus, gaisrų padarytą žalą. Pavyzdžiui, rašo, kad dėl Rusijos invazijos „Eišiškės sunyko, miestas ištušėjo“. Sunaikinta Valkininkų ginklų kalykla, sudegintas Puškarnios kaimas ir taip toliau.

(Bus daugiau)

Skelbimai

Rugpjūčio 23 d. (sekmadienį) Juodojo kaspino, Baltijos kelio dieną, susitikime Papilyje, Biržų r., prie atnaujinto memorialo Papilio krašto partizanams ir tremtiniams.

12.30 val. šv. Mišios Papilio Nekaltosios Švč. Mergelės Marijos bažnyčioje. **13.30 val.** eisena prie Memorialo. **13.45 val.** atnaujinto memorialo Papilio krašto partizanams ir tremtiniams šventinimas.

14.45 val. antroji renginio dalis Papilio bendruomenės namų kiemelyje: rezistencinė kova Biržų krašte (LGGRTC informacija), diskusijos, prisiminimai, dainos prie arbato.

Norinčiųjų važiuoti į renginį autobusas lauks **12 val.** prie Biržų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios.

Labai laukiame visų – juk svarbu prisiminti, kaip kartu stovėjome Baltijos kelyje, kaip tikėjome Tėvyne, Laisve, savimi ir tauta. Juk svarbu – neužmiršti ir visada tikėti Laisve.

Organizatoriai:

LPKTS Biržų filialas, Biržų r. savivaldybė, Biržų krašto muziejus „Sėla“, Biržų šaulių 501 kuopa, Papilio seniūnija, bendruomenė, Biržų kultūros centras

Rugpjūčio 23 d. (sekmadienį) 12 val. maloniai kviečiame į LPKTS salę (Laisvės al. 39, II a.) paminėti Juodojo kaspino, Baltijos kelio dieną. Susipažinsime su veikiančiomis parodomis, skirtomis Baltijos kelio minėjimui, Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 30-mečiui. Pristatysime prof. Stanislovo Sajausko knygą „Atgimstančios Lietuvos heraldika“ bei LPKTS išleistą knygą-albumą „Gyvoji atmintis liudija“. Parodas pristatys Dalia Poškinė.

10 val. šv. Mišios Šv. Arkangelo Mykolo (Įgulos) bažnyčioje.

LPKTS Kauno filialas

Rugpjūčio 24 d. (pirmadienį) 18 val. kviečiame į Juodojo kaspino dienos ir Baltijos kelio atminimo popietę TS-LKD būstinėje (Vilniaus g. 39, Kaune).

Maloniai kviečiame dalyvauti!

TS-LKD Kauno skyrių sueiga

Rugsėjo 11 d. (penktadienį) 11 val. LPKTS būstinės salėje (Laisvės al. 39, II a.) įvyks LPKTS Kauno filialo ataskaitinė rinkiminė konferencija. Delegatus kviečiame aktyviai dalyvauti!

2020 m. rugpjūčio 21 d.

Tremtinys

Nr. 31 (1389)

7

Pagerbtas partizanas Juozapas Streikus

Rugpjūčio 16 d. įvyko partizano, Lokio rinktinės Džiugo tėvinių vado Juozapo Streikaus-Stumbro laidotuvės. Prieš 58 metus, 1962 m. rugpjūčio 17 d., sovietų valdžia Juozapą Streikų-Stumbrą sušaudė Vilniaus KGB kalėjime.

Juozapo Streikaus-Stumbro palaikai rasti pernai Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centru vykdant partizanų paieškas Vilniaus miesto Antakalnio kapinių teritorijoje, vadinosiose „Našlaičių“ kapinėse.

Šv. Mišias Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje (Katedros a. 1) aukojo Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas. Laidotuvės vyko Panevėžio Kristaus Karaliaus kapinėse (Ramgalos g.), šeimos kapavietėje. Laidojimo ceremonijoje dalyvavo Lietuvos kariuomenės Mechanizuotosios pėstininkų brigados „Geležinis Vilkas“, Karaliaus Mindaugo husarų bataliono kariai, Krašto apsaugos savanorių pajėgų 5-osios rinktinės kariai ir kt.

Juozapas Streikus-Stumbras (g. 1923 m.) nuo 1941 m. iki 1958 m. aktyviai priešinosi sovietinei imperijai. 1941 m. sovietų okupacijos metu pradėjo slapstytis nuo sovietų valdžios, platinė antisovietinius atsišaukimus. 1941 m. birželio 24 d. kartu su kitais Birželio sukilio dalyviais išlaisvino Antazavės miestelį nuo sovietų valdžios. Nuo 1942 m. – aktyvus Lietuvos laisvės armijos (LLA) narys.

1944 m. liepos mėn. tapo Žalgirio būrio partizanu, slapyvardžiu Stumbras. 1945 m. žuvus tėvui, tapo Vytauto apyg. Lokio rinkt. Vyties kuopos vadovo pavaduotoju. 1947 m. rugpjūčio mėn. paskirtas šios kuopos vadu, o 1949 m. – Lokio rinkt. Džiugo tėvinių vadu. Dalyvavo daugkartiniuose ginkluotuose susirėmimuose su stribais ir NKVD daliniais Lietuvos ir Latvijos teritorijose.

J. Streikui-Stumbrai sugauti buvo siūlomi dideli pinigai. 1950 m. į kuopą buvo infiltruoti net du agentai, tačiau jų tapatybę buvo atskleista, ir sovietų klasta nepavyko.

Nuslopus partizaniniams kariu ir LSSR KGB pirmininkui Kazimierui Liaudžiui garantavus partizanų neliečiamumą, 1958 m. liepos 22 d. J. Streikus-Stumbras legalizavosi kartu su jaunesniu broliu partizanu Izidoriumi Streikumi-Girėnu.

Tačiau brolius sovietų valdžia apgavo, 1961 m. spalio

Smėlykyc 1923 m.

6 d. KGB juos suėmė ir nuteisė: J. Streikų-Stumbrą – mirties bausme, Izidorių Streikų Girėną – 15 m. lagerio.

Teisiamas J. Streikus-Stumbras kalbėjo: „Nors sakoma, kad kas sako teisybę, tas savomirtimi nemiršta, bet man jau nebesvarbu, nes aš vis tiek ant bedugnės krašto. Ko norėti iš žmogaus, jei net kiekvienas paukštėlis, žvérėlis savo lizdą ar olą gina, stodamas į kovą net su stipriausiu. Kodėl kankinote ginklus sudėjusiems partizanus? Kam reikėjo kankinti mūsų šeimas, reikalaujant, kad tėvai išduotų vaikus, vaikai – tėvus, brolius, seseris? Ar galima reikalauti, kad tėvai išduotų vaikus, kai žmogaus prigimtis reikalauja ginti savo šeimos interesus? Kuo buvo kalta mano motina arba seserys, kad mes išejomė į mišką?

Kam reikėjo kankinti elektrossrove? Kam reikėjo nušautus partizanus numesti gatvėse, moteriškes apnuoginti ir suguldyti nepadoriai – tai matyavo net vaikai. Generolas Liaudis užtikrino mums neliečiamybę ir laisvą gyvenimą. Generolas iš Maskvos taip pat žodžiu užtikrino mums laisvę. Po legalizacijos mes dirbome dorai, ką liudija charakteristikos iš darboviečių. Bet dabar yra sulaužyti visi pažadai...“

Juozapas Streikus-Stumbras sušaudytas 1962 m. rugpjūčio 17 d. Vilniuje.

1998 m. J. Streikui pripižintas kario savanorio statusas, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos 1999 m. įsakymu jam suteiktas kapitono laipsnis, LR Prez-

dento 2001 m. dekretu jis apdovanotas Kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu (po mirties). Visa Streikų šeima pasiukojo dėl Lietuvos laisvės.

Tėvas Antanas Streikus-Tamošiukas, 1919 m. savanoris, už kautynes prieš bolševikus ir lenkus (buvo sužeistas) apdovanotas Vyčio kryžiaus, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių ir Lietuvos Nepriklausomybės medaliais, 1941 m. Birželio sukilio dalyvis, 1944 m. paties įkurto partizanų Žalgirio būrio vadas, nuo 1945 m. liepos – Vytauto apygardos Lokio rinktinės vadas. Žuvo 1945 m. rugsėjo 28 d. Lietuvos ir Latvijos pasienyje esančiuose Raudinės-Šarlotės miškuose kautynėse su NKVD kariuomene: kulkosvaidžiu dengė besitraukiančius partizanus, kai baigėsi šoviniai, susisprogdino.

Mama Marcelė, partizanų rėmėja, suimta 1944 m. lapkričio 1 d., nuteista ir išvežta į lagerį Komijoje. Sūnus Juozapas nuo 1941 m. iki 1958 m. aktyviai priešinosi sovietinei imperijai ir už tai sušaudytas. Sūnus Petras suimtas kartu su mama 1944 m. lapkričio 1 d., nuteistas ir išvežtas į lagerį Komijoje, kur 1947 m. birželio 28 d. mirė. Sūnus Izidorius Streikus-Girėnas, Lokio rinkt. Birutės būrio vadas, nuteistas 15 metų lagerio. Duktė Ona Streikutė-Rūta, Vyties kuopos partizanė, suimta 1949 m., Rokiškio kaime žiauriai tardoma susirgo ir po dviejų savaičių mirė. Duktė Valerija Streikutė-Piemenaitė, Vyties kuopos partizanė, legalizavosi 1956 m.

„Tremtinio“ inf.

Ilsėkitės ramybėje

**Nijolė Danutė Šileikaitė-Rimkienė
1934–2020**

Gimė Šakių r. Burbiškių k. miškų tarnybos pareigūno šeimoje (senelis taip pat buvo girininkas). 1941 m. šeima ištremta į Altažaus kr. 1946 m. suėmė tėvą, uždarė į kalėjimą, po to išvežę į lagerį Sachaline. Mamą prislėgė vargas ir badas. 1948 m. mama gavo leidimą išvykti į Jabogan – gyvenvietę už 20 kilometrų. Keliavo iki kol pasiekė Lietuvą. Netrukus mamą areštavo, nugabeno į kalėjimą, nuteisė 3 m. lagerio. Nijolė ir jaunesnę seserį paliko pas giminės. Tačiau Nijolei sukauskus 14 m., ją suėmė ir išvežė. Priglaudė tautiečiai tremtiniai ir vietiniai gyventojai. Dirbo įvairius darbus. Tik 1951 m., motinai grįžus iš lagerio, gyvenimas pagerėjo. Nijolė baigė vidurinę mokyklą ir gavo pasiūlymą dirbti mokytoja. Vėliau įsidarbino Barnaulo kompresorių gamykloje, baigė techninės kontrolės kursus. Po metų išstojo į Barnaulo medicinos institutą. Lietuvoje tęsė studijas Kauno medicinos institutė. Tapo gydytoja oftalmologe. Dirbo savo gimtajame krašte Šakiuose, Kauno gydymo įstaigose. Nuoširdžiai gydė pacientus, gilino žinias ir kėlė kvalifikaciją. Labai mylėjo savo šeimą, gerbė bendradarbius ir visada gynė tiesą. Stengėsi padėti visiems, kam reikėjo pagalbos.

Palaidota Kauno r. Garliavos Jonučių kapinėse.

LPKTS Kauno filialas

**Ona Jogminaitė-Jonuškienė
1937–2020**

Gimė Telšių r., Mižiukų k., ūkininkų Alekso ir Apolonijos Jogminų šeimoje. 1948 m. su kita šeimos nariais: tėvu, mama ir keturiomis seserimis buvo ištremta į Sibirą – Ust Tugūšinskaja, Nižnij Ingašo r. Krasnojarsko kr. Tėtis mirė tremtyje, mama su penkiomis dukteimis tekopatirti daug sunkumų. Šeima paleista 1957 m. į Lietuvą grįžo 1958 m. į gimtajį kaimą negalėjo grįžti, teko apsigyventi Kuršenuose. Sukūrė šeimą. Susilaukė trijų vaikų: dukters Sidos, sūnų Alfredo ir Ričardo. Grąžinus nusavintą tėvų žemę, įrengė kaimo pastatus.

Palaidota Kuršėnų parapijos naujosiose kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiami vaikus, vaikaičius ir artimus giminės.

LPKTS Kuršėnų filialas

Užjaučiame

Liepos pabaigoje Amžinybėn iškeliamo Marijona Januškevičiūtė-Rozenbergienė (1928–2020). Marijona į tolimąjį Igarką buvo ištremta dviese su močiute. Niekuomet nepalūžo, rūpinosi šalia esančiais, dalijosi savo širdies šiluma ir meile. Ilsėkis ramybėje, miela Maryte. Tavo gerumo šviesa tešildo.

Artimieji

Skelbimai

Rugpjūčio 23 d. (sekmadienį) 12 val. „Sveikatos biuro“ salėje (Basanavičiaus 7, Kuršėnai) II a., įvyks LPKTS Kuršėnų filialo ataskaitinė rinkiminė konferencija. Kartu paminėsime ir Baltijos kelio 31-ąsias metines.

Delegatus kviečiame aktyviai dalyvauti. Turėkite asmenines apsaugos priemones.

LPKTS salėje veikia paroda „Baltijos kelias“ – 14 vokų septynios, skirta trijų Baltijos valstybių kelio miestams, kuriuos sukurė dailininkas Antanas Rimantas Šakalys.

Paroda veiks iki rugpjūčio 12 d. Malonai kviečiame aplankyti.

Tremtinys
www.lpkts.lt

ISSN 2029-509X

Savaitraščio vadovė Audronė Kaminskiene
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1300 egz. Kaina 0,90 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Projektas „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia (2020 m. skirta 11800 eurų)

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĒMIMO
FONDAS

Tiemis, kurie visada mylėjo Lietuvą

(atkelta iš 1 psl.)

Knygą skiriu politiniams kaliniam ir tremtiniam. Traukiniai ištisai dešimtmetį riedėjo į Rytus. Daugiausia vežė moteris su mažais vaikais ir seneliais, nes vyrai buvo arba partizanų gretose, arba kalėjimuose. Kai kuriuos tie traukiniai nuvežė labai toli, į amžino išalo žemę. Tiems, kam lemta buvo sugrįžt, laukė sunkumai savo Tėvynėj, nes jų čia niekas neregistravo“.

V. Kaziulionis prisiminė daugybę gyvenimo akimirkų, kurios ji užgrūdino ir susitiprino. Jis dėkojo bendraminčiams ir visiems, atėjusiems į knygos pristatymą. Kalbėdamas apie savo neįprastą gyvenimą, sakė, jog laisvės siekis jo širdyje buvo visą laiką.

Vareno rajono savivaldybės meras Algimantas Kašeta ilgmečiam bičiuliui ir bendražygiai Vytautui dėkojo ne tik už knygą, kuri yra tarsi dar vienas pokario Lietuvos istorijos vadovėlis, bet ir už prasmingą veiklą, jamžinant žuvusių laisvės kovotojų atminimą, bei meilės gimtinei paminklus, kuriuos jis „pastatė“ jaunų žmonių širdyse.

„Jausdamas šventą pareigą prieš savo du žuvusius brolius ir prieš visus laisvės kovotojus, Vytautas su talkininkais perlaidoję apie penkiasdešimt partizanų palaiką, paminkluose jamžino maždaug šešis šimtus septyniasdešimt laisvės kovotojų vardų. Su Vytautu susipažinom prieš tris dešimtmečius, kai aš, jaunas istorikas, rinkau medžiagą apie partizaninį karą. Kartu padarėme gražių ir prasmingų darbų. Vienas svarbiausiai – Vareno rajono mokyklose organizuotas rašinių konkursas ir istorinių žinių viktorina „Lietuvos laisvės ir kančių istorija“. Bendros pastangos lėmė, jog šis konkursas tapo respublikiniu ir gyvuoja iki šiol, – kalbėjo meras. – Smagu sutikti tuos, kurie ir dabar šį konkursą prisimena, kad vertina ir sako, jog jis paliko įspūdį visam gyvenimui. Tai didžiausias komplimentas Vytautui ir mums, kurie prisidėjome. Vytauto dėka stovi daug pasatyty paminklų laisvės kovotojams, pradedant Merkinės kryžių kalneliu ir baigiant Senosios Vareno kapinaitėm. Statydamas šiuos paminklus, Vytautas tuo pačiu tvirtino valstybingumą“.

Centre – knygos autorius Vytautas Kaziulionis su šventės dalyviais

Knygos autorių sveikinės Seimo narės Juozas Baublys pažymėjo, jog knyga labai prasminga ir reikalinga, tai tarsi padėka visiems tiems, kurie mylėjo ir myli Lietuvą. Jis linkėjo stiprybės, sveikatos ir ryžto parašyti ir išleisti dar ne vieną knygą.

Seimo narys Laurynas Kasčiūnas sakė, jog tokią žmonių kaip Vytautas dėka sunkiai ištinti moralinę vertybinię ribą tarp tų, kurie tada neva dirbo Lietuvai ir kovotojų už Lietuvos laisvę. „Kad ta riba niekada neišsitrintų. Ačiū už tai, kad leidžiat suvokti, kas šiandien yra laisvė. Kad tokią asmenybę, kaip jūs, dėka jaunajai kartai lengviau nusibrežti moralinius orientyrus“.

Viena iš trijų Vytauto Kaziulionio knygų, kurią sudaro jaunimo rašiniai apie pokario išbandymus, skirta jauniui, siekiant, kad kuo daugiau jaunų žmonių sužinotų tikrąjį Lietuvos istoriją ir būtų tikri savo krašto patriotai. Žinoma, toks tikslas yra visų jo parašytų knygų. Viena iš jaunimo atstovų, Vareno „Ąžuolo“ gimnazijos mokinė Agita Beržanskaitė sakė, jog jai didelė garbė buvo susipažinti su tokia asmenybe kaip Vytautas ir, skaitant jo knygą, prisiliesti prie istorijos. Ji perskaitė vieną iš knygoje publikuotų laiškų.

Knygos sutiktuvu renginyje Vytautą sveikino, už jo prasmingą veiklą dėkojo daug jo bendražygų, bičiulių ir draugu. Vytauto knyga pasidžiaugė daug prie jos sudarymo ir redagavimo prisidėjusi dukterėčia, lietuvių kalbos mokytoja Danutė Nekrašienė, dėdės atėjusi pasveikinti su seserimis. Senelį pasveikino knygos viršelį nupiešęs anukas Linas Kaziulionis.

Buvusį ilgametį Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Vareno filialo pirmininką ir bendražygį Bernardo Brazdžionio daina „Lietuva, Lietuva“ pasveikino LPKTS Vareno filialo ansamblis „Viltis“ moterys. Vytautas daug metų šiame ansamblyje dainavo, tad šią dainą dainavo kartu. Jos prisiminė, kad kartu su Vytautu daugybę kartų dainavo perlaidojant partizanų palaikus, atidengiant paminklus. Moterys dėkojo už begalinę meilę Lietuvai ir Vareno kraštui, už milžinišką darbą išsaujančius mūsų tautos atmintį, linkėjo jam sveikatos ir Dievo palaimos.

Sveikino ir geros sveikatos, stiprybės ir optimizmo linkėjo Senosios Vareno choro „Sonata“ vadovė Ilona Zalanskienė.

V. Kaziulionis visą savo gyvenimą gyvena laisvės idėjom. Jis gimė Seno-

joje Varėnoje, ūkininko šeimoje. Du jo broliai žuvo partizanų gretose. Vytautas su tėveliais buvo ištremtas už antisovietinę veiklą, įkalintas. Po lagerių ir tremtinių gyveno Kaune. Prasidėjus Atgimimui, grįžo į Senąją Varėnā ir dėjo visas jėgas į partizanų palaiką paieškas, statė paminklus žuvusiems už Lietuvos laisvę.

Trečioji jo knyga yra rinkinys straipsnių ir laiškų, kuriuose išsakyti autorius mintys įvairiais klausimais, papasakota apie tuos laikus, kai pačiam teko patirti tremtinio ir kalinio dalią, kai ne kartą žiūrėta mirčiai į akis. V. Kaziulionis susirašinėjo su JAV, Kanados šviesuoliais, kurie rinko lėšas ir asmeniškai aukojo, kad paremtų jo ir bendraminčių sumanymus bei darbus, ieškant žuvusių kovotojų palaikų, statant paminklus perlaidotiems partizanams, jog nenugrimztų į praeitį šlovininga ir didvyriška Lietuvos gynėjų istorija. Nuo 1995 m. jis Vareno rajone kasmet organizavo vyresniųjų klasinių moksleivių istorinių žinių viktoriną bei rašinių „Lietuvos laisvės kovų ir kančių istorija“ konkursą, kuris nuo 1999 m. tapo respublikiniu.

V Kaziulionio darbai neliko nepastebėti. 1998 m. už nuopelnus Lietuvai jis apdovanotas LPKTS žymeniu. 1999 m. LR Prezidento dekreto apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu, jam suteiktas kario savanorio statusas. 2005 m. apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu. 2016 m. gavo Vareno rajono savivaldybės kultūros premiją bei Kultūros ir meno tarybos ženklą „Sidabrinė bitė“. 2019 m. Vytautui Kaziulionui įteikta Vareno rajono savivaldybės įsteigta Adolfo Ramanauskos-Vanago premija. Siemet gegužės 12 d. devyniasdešimtmečio proga nuo Senosios Vareno bendruomenės ir visos parapijos klebono Prancišaus Čivilio apdovanotas Arkangelo Mykolo žvaigžde ir diplomu.

Knygos pristatymo renginyje Vytautui Kaziulionui išsakyti padėkos ir sveikinimai paliudijo, jog šis žmogus yra tikras savo krašto, savo Tėvynės patriotas, didvyriško, pasiaukojančio, doro, begalinė ištvermė ir kitas dvasines vertės turinčio žmogaus pavyzdys.

LGGRT centro vadovas susitiko su druskininkiečiais

Gintautas KAZLAUSKAS

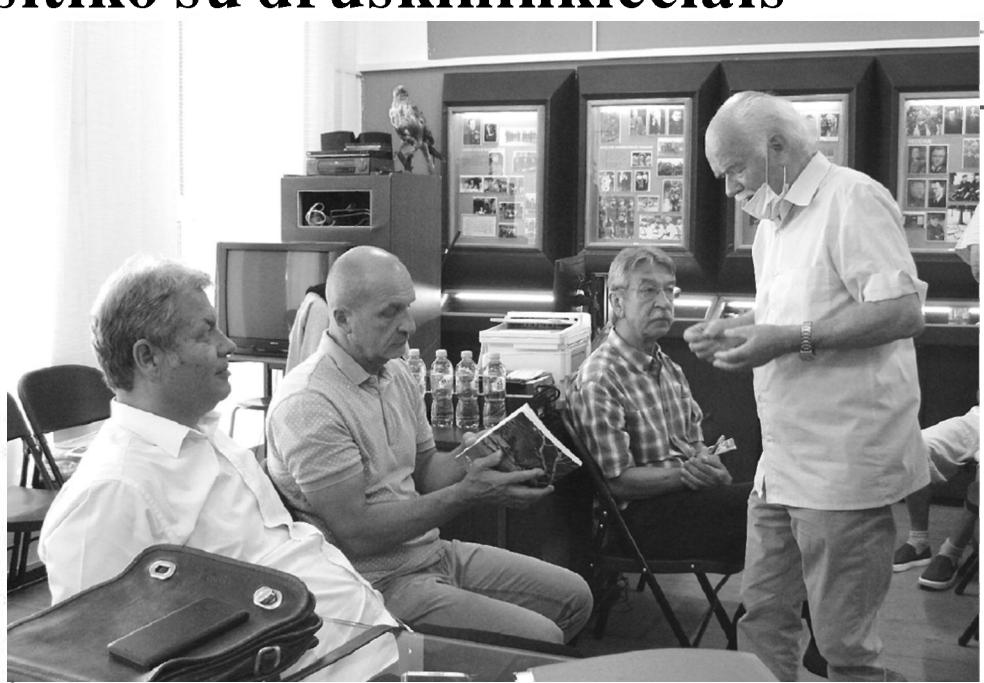
Rugpjūčio 7 d. į Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejų su grupe darbuotojų atvyko naujas LGGRTC generalinis direktorius Adas Jakubauskas. Po susitikimo su muziejaus darbuotojais buvo pabendrauta su Druskininkų LPKTS filialo tremtiniais – muziejaus įkūrėjais ir puoselėtojais.

Mus optimistiškai nuteikė išsakytais naujas požiūris į tremtinių įkurtus muziejus ir jų išskirtinę reikšmę, išsaugant istorinę atmintį ir perduodant ją jaunajai kartai. Tikėsimės, kad neprireiks ilgai laukti, kol naujos mintys bus paremtos ir konkrečiais veiksmais.

Kalbėdamas su svečiais atkreipiau dėmesį į kai kurias muziejaus problemas, iki šiol nesprendžiamas. Lieka neaiškus ir LGGRT centro požiūris į muziejaus pastangomis atkurtą partizaninio karo laikų infrastruktūrą, jos priežiūrą ir panaudojimą švietėjiskai veiklai. Atstatyti partizanų bunkerai

paliki be priežiūros, kai kurie jau ava ringi. Neorganizuojamos ekskursijos mūsų dar 1997 m. įkurtu turistiniu maršruto „Partizanų takais“. Kai 20 metų muziejuje veikė visuomeniniai pagrindais, juo nukeliavo apie 5,5 tūkstančio žmonių, daugiausia jaunimo.

Esu įsitikinęs, kad svarbiausia, ką buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai turėtų paliki ateinančioms kartoms – tai aktyvių, kūrybingų, užsiimančių švietėjiskai veiklai ir tarpusavyje bendradarbiaujančių muziejuų tinklą. Kiek dar leis mūsų jėgos esame pasiruošę prie šio tikslo įgyvendinimo prisidėti.

Kairėje – LGGRTC vadovas Adas Jakubauskas